

Sygn. akt III AUa 121/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 grudnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jolanta Hawryszko (spr.)
Sędziowie:	SSA Romana Mrotek SSO del. Gabriela Horodnicka - Stelmaszczuk
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 19 grudnia 2017 r. w Szczecinie

sprawy A. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

o wysokość świadczenia

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 14 grudnia 2016 r. sygn. akt IV U 810/16

1. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie,
2. pismo ubezpieczonej z 9 czerwca 2016r. (k. 44 akt rentowych) zatytułowane skarga traktuje jako wniosek ubezpieczonej o ponowne ustalenie prawa do emerytury, złożony w trybie art. 114 ust. 1 pkt 1 i 6 ustawy o emeryturach i rentach i przekazuje do rozpoznania organowi rentowemu,
3. odstępuje od obciążenia ubezpieczonej kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSO del. Gabriela Horodnicka SSA Jolanta Hawryszko SSA Romana Mrotek

- Stelmaszczuk

Sygn. akt III AUa 121/17

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. decyzją z 4 lipca 2016 r. wydaną na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz ustawy z 26 stycznia 1982r. Karta Nauczyciela przyznał ubezpieczonej A. K. prawo do emerytury od 1 czerwca 2016 r., od miesiąca w którym zgłoszono wniosek. Wysokość emerytury ustalono w oparciu o art. 53 ustawy emerytalnej na kwotę 2.766,52 zł.

Ubezpieczona nie zgodziła się z ww. decyzją i wniosła o przyznanie prawa do emerytury na podstawie Karty Nauczyciela od miesiąca, w którym złożyła stosowny wcześniejszy wniosek o emeryturę, który został błędnie rozpoznany przez organ rentowy jako wniosek o emeryturę z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych. Podniosła, że w dacie wydania decyzji organu rentowego z 22 września 2015r. spełniała wszystkie wymagane warunki do przyznania korzystniejszego świadczenia emerytalnego w oparciu o przepisy ustawy Karta Nauczyciela.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie oraz podniósł, że składając wniosek o emeryturę z sierpnia 2015 r. ubezpieczona nie sprecyzowała, że dotyczy ustalenia prawa do emerytury w oparciu o przepisy ustawy Karta Nauczyciela. Ubezpieczona nie odwołała się od decyzji z 22 września 2015r. która jest prawomocna.

Sąd Okręgowy w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 14 grudnia 2016 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał A. K. emeryturę od 1 września 2015 r. na podstawie ustawy z 26 stycznia 1982r. Karta Nauczyciela

Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczona A. K., ur. (...) ukończyła dzienne studia magisterskie na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym w zakresie geografii, specjalność nauczycielska. W przebiegu pracy zawodowej uzyskała stopień nauczyciela dyplomowanego. Od 1.09.1982 r. do 31.08.2015r. była zatrudniona w Gimnazjum Miejskim nr (...) w S. na stanowisku nauczyciela w pełnym wymiarze czasu; 21.05.2015r. złożyła wniosek o rozwiązanie umowy o pracę z dniem 31.08.2015r. w związku z zamiarem przejścia na emeryturę. Stosunek pracy został rozwiązany na mocy art.23 ust. 4 Karty Nauczyciela w związku z przejściem na emeryturę. W tym okresie wykonywała pracę w szczególnym charakterze. W dniu 1.09.2015r. zawarła z Gimnazjum Nr(...)umowę o pracę na stanowisku nauczyciela na czas określony do 31.08.2016 r. w wymiarze 4/6 czasu pracy. Stosunek pracy ustał w wyniku rozwiązania umowy z upływem okresu na jaki była zawarta. Ubezpieczona pierwszy wniosek o emeryturę złożyła 29.10.2008 r. Prawomocną decyzją z 13.11.2008 r. wydaną na podstawie ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS oraz art.88 ustawy Karta Nauczyciela, organ rentowy odmówił prawa do emerytury wskazując, że ubezpieczona udokumentowała wymagany okres składkowy i nieskładkowy, nie była członkiem OFE, jednak nie rozwiązała stosunku pracy. Na dzień 29.10.2008 r. udowodniła 30 lat i 3 dni okresów składkowych i nieskładkowych oraz 26 lat 1 miesiąc i 13 dni pracy nauczycielskiej.

Ubezpieczona 4.08.2015 r. złożyła kolejny wniosek o emeryturę. W dacie złożenia wniosku była nadal zatrudniona. W punkcie II 5 wniosku wyraźnie wskazała, że wnosi na podstawie przedłożonych dokumentów o wybranie najkorzystniejszego wariantu świadczenia. Organ rentowy prawomocną decyzją z 22.09.2015 r. przyznał ubezpieczonej emeryturę od 1.08.2015 r. na podstawie art. 184 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach i w oparciu o art. 183 w/w ustawy obliczył wysokość 2.407,49 zł brutto. Organ podjął wypłatę świadczenia z dniem 1.09.2015 r. tj. od następnego dnia po rozwiązaniu stosunku pracy. W pkt. II decyzji wskazano, że wysokość emerytury obliczonej zgodnie z art. 26 wynosiłaby 2.327,42 zł, zaś zgodnie z art.53 – 2.727,74 zł brutto.

Ubezpieczona 2.02.2016 r. złożyła wniosek o ponowne przeliczenie emerytury. Do wniosku dołączyła zaświadczenie potwierdzające wykonywanie pracy w Gimnazjum w S. od 1.10.2015 do 31.12.2015 na podstawie umowy o pracę. Organ rentowy decyzją z 15.02.2016 r. przeliczył ubezpieczonej emeryturę w oparciu o art.183 i ustalił wysokość w kwocie 2415,01 zł brutto. W dniu 13.04.2016 r. złożyła kolejny wniosek o przeliczenie emerytury dołączając zaświadczenie potwierdzające wykonywanie pracy na podstawie umowy o pracę od 1 stycznia do 31 marca 2016. Organ rentowy decyzją z 20.04.2016 r. odmówił ubezpieczonej prawa do przeliczenia świadczenia i wyjaśnił, że przyznano prawo do emerytury wcześniejszej na podstawie art. 184 ustawy emerytalno-rentowej z tytułu zatrudnienia w szczególnym charakterze. Ubezpieczona 13.06.2016 r. złożyła do organu rentowego skargę, w której wskazała, że organ rentowy wydając decyzję z 22.09.2015 r. nie rozpatrzył wniosku o emeryturę z 4.08.2015 r. pod kątem spełnienia warunków

do przyznania prawa do emerytury w oparciu o przepisy Karty Nauczyciela. Jednocześnie wniosła o przyznanie emerytury w oparciu o Kartę Nauczyciela. Organ rentowy decyzją z 4.07.2016 r. przyznał ubezpieczonej emeryturę na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz ustawy Karta Nauczyciela od 1.06.2016 r. tj. od miesiąca w którym zgłoszono wniosek. Organ rentowy poinformował, że łączna różnica pomiędzy pobranymi przez ubezpieczoną świadczeniami emerytalnymi w okresie 1.09.2015/ 31.05.2016r., a wysokością świadczenia ustalonego w oparciu o Kartę Nauczyciela wyniosła 2.943,77 zł, średnio 327,08 zł miesięcznie.

Sąd Okręgowy uwzględnił odwołanie. Wskazał, że zgodnie z art. 88 ust.1 ustawy z 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (t. j. Dz.U z 2016r., poz. 1379), nauczyciele mający trzydziestoletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, zaś nauczyciele szkół, placówek, zakładów specjalnych oraz zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich - dwudziestopięcioletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze w szkolnictwie specjalnym, mogą - po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy - przejść na emeryturę. W myśl ust. 2a nauczyciele urodzeni po 31 grudnia 1948 r., a przed 1 stycznia 1969 r. zachowują prawo do przejścia na emeryturę bez względu na wiek, jeżeli: 1) spełnili warunki do uzyskania emerytury określone w ust. 1, w ciągu dziesięciu lat od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 887), z wyjątkiem warunku rozwiązania stosunku pracy, oraz 2) nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na dochody budżetu państwa. Sąd Okręgowy rozważył, że ubezpieczona w momencie zgłoszenia wniosku o emeryturę 4.08.2015 r. pozostawała w zatrudnieniu na stanowisku nauczyciela w pełnym wymiarze czasu pracy i posiadała wymagany 30 letni okres zatrudnienia i 20 letni okres zatrudnienia w warunkach szczególnych, jako nauczyciel. Stosunek pracy ustał w wyniku rozwiązania umowy o pracę 31.08.015 r. co nastąpiło na wcześniejszy wniosek ubezpieczonej. Ubezpieczona we wniosku wyraźnie wносиła o przyznanie świadczenia w najkorzystniejszym wariantcie, a organ rentowy dysponował w momencie wydania decyzji pełną dokumentacją emerytalno-rentową ubezpieczonej, w tym poprzednim wnioskiem o emeryturę z 29.10.2008 r., którego rozpoznanie zakończyło się decyzją odmowną z odwołaniem do przepisów Karty Nauczyciela. Organ rentowy dysponował dokumentacją potwierdzającą pracę nauczycielską w wymaganym wymiarze, legitymowanie się odpowiednim okresem zatrudnienia, a jedyną przyczyną odmowy prawa do świadczenia był fakt nierozwiązania stosunku pracy. Zatem organ rentowy już wtedy miał wiedzę, że świadczenie emerytalne przysługujące ubezpieczonej będzie mogło być w przyszłości przyznane także w oparciu o przepisy ustawy Karta Nauczyciela. W ocenie Sądu Okręgowego chybił zarzut organu rentowego dotyczący braku sprecyzowana żądania przez ubezpieczoną w zgłoszonym w sierpniu 2015, ponieważ formularz wniosku o emeryturę (ZUS RP-1E) nie zawiera rubryki pozwalającej na zaznaczenie konkretnego żądania dotyczące rodzaju świadczenia emerytalnego. Nie ulegało wątpliwości, że organ mając na uwadze treść wniosku, a także dokumentację zgromadzoną w aktach, winien rozważyć, czy ubezpieczonej, jako osobie wykonującej wyłącznie pracę nauczyciela, mogło przysługiwać prawo do emerytury w oparciu o art. 88 Karty Nauczyciela. Obowiązek taki spoczywa na organie rentowym z racji zadań, jakie nakładają na niego obowiązujące przepisy prawa. Zgodnie z §2 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 11.10.2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe, organy rentowe udzielają informacji, w tym wskazówek i wyjaśnień, w zakresie dotyczącym warunków i dowodów wymaganych do ustalania świadczeń. Ponadto przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego nakazują, aby należycie i wyczerpująco informować strony o okolicznościach faktycznych i prawnych, które mogą mieć wpływ na ustalenie ich praw i obowiązków będących przedmiotem postępowania administracyjnego. Organy czuwają nad tym, aby strony i inne osoby uczestniczące w postępowaniu nie poniosły szkody z powodu niezajomości prawa, i w tym celu udzielają im niezbędnych wyjaśnień i wskazówek (art. 9 k.p.a). Organ rentowy zatem po przeanalizowaniu dokumentacji, mógł przed wydaniem zaskarżonej decyzji z 22.09.2015 r. wezwać ubezpieczoną do sprecyzowania żądania. Sąd Okręgowy przy tym uwzględnił, że ubezpieczona pozostawała w zatrudnieniu w momencie zgłoszenia wniosku o emeryturę, jednak przed wydaniem decyzji z 22.09.2015 r. stosunek pracy ustał na wniosek ubezpieczonej. Oznacza to, że ubezpieczona w dacie wydania zaskarżonej decyzji spełniała wszystkie wymagane prawem warunki do przyznania emerytury na podstawie art. 88 Karty Nauczyciela. Ubezpieczona spełniała te warunki już od dnia następującego po dniu, w którym został rozwiązany stosunek pracy. Sąd Okręgowy ocenił, że treść art. 88 ust. 1 ustawy z 1982 r. Karta Nauczyciela nakazuje widzieć przesłankę rozwiązania stosunku pracy na wniosek nauczyciela jako zdarzenie

jednorazowe, wskutek stosownego oświadczenia woli ubezpieczonego, a nie stan pozostawiania bez zatrudnienia. Innymi słowy nauczyciel ma skutecznie doprowadzić do rozwiązania stosunku pracy, a to czy podejmie następnie zatrudnienie, nawet w zawodzie nauczyciela, jest bez znaczenia dla oceny, czy zaszła ta przesłanka. Ponowne wykonywanie pracy nauczycielskiej po rozwiązaniu stosunku pracy nie wpływa na możliwość nabycia uprawnień do emerytury w trybie art. 88 Karty Nauczyciela. Dla istoty przedmiotowej sprawy nie ma zatem znaczenia okoliczność, że ubezpieczona po rozwiązaniu stosunku pracy z Gimnazjum nr (...) w S. nawiązała z tą szkołą kolejny stosunek pracy, choć było to zatrudnienie jedynie na czas określony i w niepełnym wymiarze czasu pracy. Organ rentowy przyznając ubezpieczonej emeryturę z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych doprowadził do znacznego uszczuplenia wysokości świadczenia emerytalnego, co wynika z przedstawionego zestawienia, średnio 327,08 zł miesięcznie. Zatem z pewnością organ rentowy wybrał dla ubezpieczonej wariant i rodzaj świadczenia emerytalnego w wersji mniej korzystnej dla ubezpieczonej, co było niezgodne z wnioskiem ubezpieczonej zawartym na formularzu żądania ustalenia prawa do emerytury.

Sąd Okręgowy uznał, że ubezpieczona już 1.09.2015 r. spełniała wszystkie wymagane prawem warunki do przyznania emerytury na podstawie art. 88 ust.1 Karty Nauczyciela i wydana przez organ rentowy decyzja z 4.07.2016 r. powinna uwzględniać okoliczność, że prawo do emerytury i jej wypłaty na podstawie art. 88 ust.1 Karty Nauczyciela powinno przysługiwać ubezpieczonej od dnia następnego po dniu rozwiązania stosunku pracy łączącego ją z Gimnazjum w S..

Apelację od wyroku złożył organ rentowy formułując zarzut sprzeczność istotnych ustaleń z treścią zebranego materiału dowodowego wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 233§ 1 k.p.c. polegające na: - przekroczeniu granicy swobodnej oceny dowodów przez poczynienie ustaleń dowolnych i sprzecznych z zebrany materiał dowodowy, sprowadzające się do przyjęcia, iż ubezpieczona złożyła 4.08.2015 r. wniosek o emeryturę nauczycielską i w związku z tym od 1.09.2015 r. przysługiwała emerytura nauczycielska, podczas gdy ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, iż złożyła wniosek o emeryturę ogólną nie nauczycielską, ponieważ na dzień wniosku nie spełniała wszystkich warunków do nabycia prawa do emerytury nauczycielskiej na podstawie art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (j.t. Dz.U. 2014r. poz. 191), gdyż nie rozwiązała stosunku pracy nauczyciela; - dokonaniu oceny dowodów z pominięciem, iż świadectwo pracy z rozwiązaniem stosunku pracy z dniem 31.08.015 r. miało znaczenie tylko dla wypłaty świadczenia emerytalnego, nie zaś na zmianę rodzaju świadczenia emerytalnego na emeryturę nauczycielską, bez wcześniejszego wniosku w tym zakresie. Organ zarzucił naruszenie prawa materialnego, a w szczególności art. 116 ust. 1 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (j.t. Dz.U. 2016r. poz. 887) w związku z art.88 ustawy z 26.01.1982 r. Karta Nauczyciela (j.t. Dz.U. 2016r. poz. 1379) przez błędne zastosowanie w wyniku uznania, iż wniosek bez wskazania rodzaju świadczenia emerytalnego, był wnioskiem o emeryturę nauczycielską, podczas gdy organ prawidłowo potraktował wniosek jako o emeryturę z art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS; - art. 116 ust.5 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach w związku z art.88 ustawy z 26.01.1982 r. Karta Nauczyciela przez niezastosowanie i uznanie, iż ubezpieczona załączyła do wniosku z 5.08.2015r. wszystkie dokumenty niezbędne do ustalenia prawa do emerytury nauczycielskiej w tym świadectwo pracy o rozwiązaniu stosunku pracy, przez co organ rentowy mógł ocenić treść wniosku pod kątem rodzaju żądanej emerytury. Organ wnioskował o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny po dokonaniu własnych ustaleń, rozważył sprawę i uwzględnił apelację organu rentowego, jakkolwiek nie podzielił argumentacji tam zamieszczonej.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy zaprezentował prawidłowy tok rozważań prawnych, jednak nie zauważył istotnych kwestii ze sfery faktów, które wykluczały dopuszczalność przyjętego rozstrzygnięcia Sądu I instancji.

Sąd Apelacyjny, w oparciu o dokumentację zgromadzoną w aktach sprawy ustalił, że ubezpieczona w dacie 29.10.2008 r. złożyła wniosek o emeryturę, nie precyzując, że chodzi o świadczenie nauczycielskie, ale wskazując że chodzi o wyliczenie najkorzystniejsze. Organ rentowy decyzją z 13.11.2008r. odmówił ubezpieczonej prawa do emerytury nauczycielskiej na podstawie art.88 ustawy z 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela z uwagi na trwający stosunek pracy, przy spełnieniu przez ubezpieczoną pozostałych wymagań ustawowych. A. K. 5.08.2015 r. ponownie złożyła wniosek

o emeryturę, w którym zakreśliła, że wnosi o ustalenie wysokości świadczenia wg najkorzystniejszego wariantu. Na dzień wniosku pozostawała w zatrudnieniu, ale spełniała pozostałe warunki do emerytury nauczycielskiej. Do wniosku dołączyła zaświadczenie pracodawcy, że rozwiązanie stosunku pracy nastąpi 31.08.2015 r.; w dacie 2.09.2015 r. załączyła świadectwo pracy.

Organ rentowy decyzją 22.09.2015 r. przyznał emeryturę na podstawie art. 184 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, która finansowo była mniej korzystna niż emerytura nauczycielska; bezspornie średnio 327,08 zł miesięcznie. Ubezpieczona nie wniosła odwołania od tej decyzji, gdyż jak wiarygodnie wyjaśniła nie miała świadomości zaistnienia takiej sytuacji.

Ubezpieczona pismem z 9.06.2016 r. złożyła skargę, w której podniosła kwestię emerytury nauczycielskiej, co spowodowało wydanie decyzji 4.07.2016 r. przyznającej prawo do emerytury nauczycielskiej od miesiąca złożenia wniosku tj. od 1.06.2016 r. Decyzja została zaskarżona w zakresie daty przyznania; ubezpieczona wskazała, że jako nauczyciel z 33-letnim stażem pracy przeszła 1.09.2015 r. na emeryturę nauczycielską.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w rozpoznawanym stanie faktycznym ubezpieczona nie ma racji, że decyzją organu rentowego prawo do emerytury nauczycielskiej przyznano 1.09.2015 r. Natomiast in abstracto ma rację, że prawo do emerytury nauczycielskiej nabyła z chwilą spełnienia wszystkich przesłanek, czyli w dacie rozwiązania nauczycielskiego stosunku pracy tj. 31.08.2015 r. O przyznaniu emerytury i uruchomieniu wypłaty musi jednak orzec organ rentowy (art. 100 i art. 129 ustawy o rentach i emeryturach). Rozpoznawana sprawa dotyczy decyzji organu z 4.07.2016 r. przyznającej prawo do emerytury nauczycielskiej po raz pierwszy, a wydanej w konsekwencji skargi ubezpieczonej, którą organ potraktował jako wniosek o emeryturę nauczycielską. W takim stanie faktycznym decyzja jest więc prawidłowa i nie ma podstaw prawnych by przyznać prawo do emerytury za okres wsteczny, tj. sprzed daty złożenia wniosku zawartego w piśmie z 9.06.2016 r. Sąd Okręgowy zmieniając sporną decyzję w zakresie daty przyznania prawa pominął zasadniczą kwestię braku podstawy prawnej tego rodzaju orzeczenia. Nie mógł bowiem uznać, że ubezpieczona w tej konkretnej sprawie z odwołania od decyzji z 4.07.2016 r. złożyła wniosek 5.08.2015 r., a to dlatego, że sprawa z wniosku z 5.08.2015 r. zakończyła się decyzją z 22.09.2015 r. która jest prawomocna. Zgodnie z zasadą trwałości decyzji administracyjnych wyrażoną w art. 16 §1 k.p.a. decyzje, od których nie służy odwołanie w administracyjnym toku instancji lub wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy, są ostateczne. Uchylenie lub zmiana takich decyzji, stwierdzenie ich nieważności oraz wznowienie postępowania może nastąpić tylko w przypadkach przewidzianych w kodeksie lub ustawach szczególnych; natomiast zgodnie z art. 110 §1 k.p.a. organ administracji publicznej, który wydał decyzję, jest nią związany od chwili jej doręczenia lub ogłoszenia, o ile kodeks nie stanowi inaczej. Sąd Okręgowy kierując się jedynie zasadą usprawiedliwionego interesu ubezpieczonej nie mógł przyznać prawa do świadczenia za okres sprzed złożenia wniosku z 9.06.2016 r. tylko dlatego, że wadliwe było postępowanie organu rentowego rozpoznającego wniosek z 5.08.2015 r.

Sąd Apelacyjny uznał trafność spostrzeżenia organu rentowego, że zgodnie z art. 116 ust. 1 i ust.5 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS postępowanie w sprawach świadczeń wszczynają się na podstawie wniosku zainteresowanego, chyba że ustawa stanowi inaczej oraz, że do wniosku w sprawie przyznania świadczeń powinny być dołączone dowody uzasadniające prawo do świadczeń i ich wysokości, określone w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Na sprawę należy jednak spojrzeć szerzej, ponieważ sporna decyzja jest konsekwencją wcześniejszej wadliwości postępowania administracyjnego przed organem rentowym, w kontekście ww. normy Sąd Apelacyjny zauważa, że w sprawie o przyznanie emerytury nauczycielskiej, ubezpieczona składając 5.08.2015 r. wniosek o emeryturę miała na uwadze świadczenie najkorzystniejsze, w tym nie powinno budzić wątpliwości, że także emeryturę nauczycielską zważywszy, że całe jej życie zawodowe to praca nauczyciela. Co więcej wniosek, co do treści był zasadniczo taki sam jak wniosek pierwszorazowy z roku 2008, a przy tym nadto organ rentowy dysponował pełną dokumentacją pracowniczą ubezpieczonej z dotychczasowego postępowania. Bezspornie na dzień złożenia wniosku ubezpieczona nie dopełniła obowiązku rozwiązania stosunku pracy, jednak wystąpiła do pracodawcy o rozwiązanie stosunku pracy, co poświadczyła stosownym dokumentem wystawionym przez pracodawcę i już w dacie decyzji z 22.09.2015 r. nie pozostawała w stosunku pracy. Organ rentowy dysponował tą informacją przed wydaniem decyzji ponieważ ubezpieczona złożyła też świadectwo pracy. Błędnie więc wnioskując

organ rentowy, że ubezpieczona zgodziła się z decyzją o przyznaniu emerytury z art. 184 ustawy, skoro nie wniosła odwołania. Sąd Apelacyjny uwzględnił tłumaczenie ubezpieczonej, że nie miała świadomości prawnej przyznania tego rodzaju świadczenia. W przekonaniu Sądu Apelacyjnego ubezpieczona pracując całe życie jako nauczyciel i składając wniosek o emeryturę wg najkorzystniejszego wariantu mogła – kierując się zasadą zaufania do działalności organów państwowych - mogła pozostawać w przekonaniu, że otrzymała emeryturę nauczycielską.

W okolicznościach sprawy absolutnie niekoherentny jest pogląd organu, że ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych w art. 116 wskazuje na ogólną zasadę postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych - zasadę wnioskowości, która wyklucza możliwość wstecznego wypłacania świadczeń, za okres po nabyciu prawa in abstracto, a przed złożeniem wniosku, co w literaturze przedmiotu uzasadnia się zapobieganiem powstawaniu zjawiska kapitalizacji świadczeń; a przy tym orzecznictwo stanowczo odrzuca twierdzenie, iż organ rentowy powinien działać z urzędu i przewidywać jakie uprawnienia przysługują ubezpieczonym. Organ nie uwzględnił całokształtu okoliczności związanych ze sprawą ubezpieczonej i nie wziął pod uwagę, że ubezpieczona zgłosiła roszczenie związane z wnioskiem z 5.08.2015 r. oraz domagała się przyznania świadczenia od daty złożenia wniosku wykazując, że w momencie wydania decyzji z 22.09.2015 r. spełniała wszystkie warunki do przyznania emerytury nauczycielskiej. Stanowisko ubezpieczonej wydaje się słuszne zważywszy, że organ rentowy w dacie decyzji z 22.09.2015 r. nie musiał niczego się domyślać i przewidywać, lecz w oparciu o kompletną dokumentację powinien był przyznać ubezpieczonej świadczenie najkorzystniejsze, którym była emerytura nauczycielska. Okoliczność, że ubezpieczona we wniosku nie wpisała wprost roszczenia o emeryturę nauczycielską, lecz o emeryturę w wariantcie najkorzystniejszym oraz, że rozwiązała nauczycielski stosunek pracy po złożeniu wniosku o emeryturę a przed wydaniem decyzji, o czym poinformowała organ, nie dyskwalifikowała zasadności żądania emerytury nauczycielskiej i nie uzasadniała decyzji organu o przyznaniu świadczenia mniej niekorzystanego.

Sąd Apelacyjny w tej kwestii stanowczo nie zgadza się z wywodem apelacji, że tylko wniosek stanowi przejaw woli ubezpieczonego, zainteresowanego skorzystaniem ze świadczenia, a więc moment złożenia wniosku należy do autonomicznych praw ubezpieczonego, który jest w tym zakresie dysponentem postępowania, co wyklucza dalej idącą aktywność i konieczność uwzględnienia faktów zaistniałych po dacie złożenia wniosku, a przed datą decyzji, popartych stosowną dokumentacją. Jest to pogląd błędny jako oczywiście sprzeczny z proceduralną zasadą udzielania informacji zawartą w art. 9 k.p.a., zgodnie z którą Organy administracji publicznej są obowiązane do należytego i wyczerpującego informowania stron o okolicznościach faktycznych i prawnych, które mogą mieć wpływ na ustalenie ich praw i obowiązków będących przedmiotem postępowania administracyjnego. Organy czuwają nad tym, aby strony i inne osoby uczestniczące w postępowaniu nie poniosły szkody z powodu niezajomości prawa, i w tym celu udzielają im niezbędnych wyjaśnień i wskazówek.

Podsumowując ubezpieczona z zamiarem otrzymania decyzji przyznającej emeryturę nauczycielką 5.08.2015 r. złożyła stosowny wniosek odwołując się do dokumentacji będącej w posiadaniu organu i uzupełniając wniosek o świadectwo pracy. Tym samym dopełniła obowiązku wykazania przesłanek do świadczenia. Organ rentowy wydał błędną decyzję przyznając świadczenie mniej korzystne, mimo że mógł i powinien był przyznać emeryturę nauczycielską. Błędnie przy tym wyjaśnił, że uzupełnienie świadectwem pracy miało znaczenie tylko i wyłącznie co do daty wypłaty świadczenia emerytalnego, które podlega takiej wypłacie od dnia rozwiązania stosunku pracy. Rozwiązanie nauczycielskiego stosunku pracy przed wydaniem decyzji przez organ rentowy realizowało bowiem ustawową przesłankę prawa do emerytury nauczycielskiej i tak to powinien odczytać organ rentowy. Na dzień wydania decyzji ubezpieczona spełniała bowiem wszystkie warunki przyznania prawa do emerytury nauczycielskiej, o czym wiedział organ rentowy i w takim stanie sprawy nie miało znaczenia prawnego to, że składając wniosek o najkorzystniejsze świadczenie pozostawała jeszcze w stosunku pracy.

Z ustaleń sprawy wynika, że ubezpieczona nie wniosła odwołania od decyzji przyznającej emeryturę na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z FUS ponieważ nie miała świadomości, że nie przyznano jej emerytury nauczycielskiej. Natomiast w momencie, gdy dowiedziała się, że nie ma prawa do emerytury nauczycielskiej złożyła

pismem z 9.06.2016 r. skargę do organu. Pismo wpłynęło w dniu 13.06.2016 r. i zostało potraktowane jako wniosek o emeryturę nauczycielską, co było zbędne w okolicznościach sprawy.

Należy zauważyć, że zgodnie z przepisem ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach:

Art. 114 ust. 1. W sprawie zakończonej prawomocną decyzją organ rentowy, na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, uchyla lub zmienia decyzję i ponownie ustala prawo do świadczeń lub ich wysokość, jeżeli:

- 1) po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono nowe okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość;
- 2) decyzja została wydana w wyniku przestępstwa;
- 3) dowody, na podstawie których ustalono istotne dla sprawy okoliczności faktyczne, okazały się fałszywe;
- 4) decyzja została wydana na skutek świadomego wprowadzenia w błąd organu rentowego przez osobę pobierającą świadczenie;
- 5) decyzja została wydana w oparciu o inną decyzję lub orzeczenie sądu, które zostało następnie uchylone, zmienione albo stwierdzono jego nieważność;
- 6) przyznanie świadczeń lub nieprawidłowe obliczenie ich wysokości nastąpiło na skutek błędu organu rentowego.

Wobec treści ww. przepisu organ powinien zatem potraktować skargę ubezpieczonej jako wniosek o uchylenie decyzji z 22.09.2015 r. i ustalenie prawa do emerytury nauczycielskiej z uwagi na fakt, że przyznanie dotychczasowego świadczenia nastąpiło na skutek błędu organu, ewentualnie z uwagi na ujawnienie po uprawomocnieniu decyzji nowych okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które miały wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość. Organ zaniechał tej czynności, zatem Sąd orzekł o obowiązku organu w tym zakresie, jak w punkcie 2. wyroku. Sprawa zostanie więc ponownie rozpoznana przez organ, tym razem w kierunku usunięcia z obrotu prawnego nieprawidłowej decyzji z 22.09.2015 r., przyznającej ubezpieczonej mniej korzystne świadczenie na podstawie przepisów ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach. W przeciwnym razie, tj. przy aprobachie dla rozstrzygnięcia sądu I instancji, istnieje stan prawny, że za ten sam okres obowiązują dwie decyzje przyznające różne świadczenia.

W konsekwencji powyższego Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. w punkcie 1. wyroku oddalił odwołanie ubezpieczonej. Sporna decyzja jest dla ubezpieczonej korzystna i nie mogła być zmieniona w zakresie daty przyznania świadczenie, co zostało wyżej wyjaśnione.

Sąd Apelacyjny na podstawie art. 102 k.p.c. odstąpił od obciążenia ubezpieczonej kosztami zastępstwa procesowego uznając, że co do zasady ubezpieczonej należy przyznać rację, jakkolwiek zastosowano niewłaściwą procedurę, bowiem roszczenie ubezpieczonej powinno być rozpoznane w trybie tzw. wznowienia w postępowaniu administracyjnym przed organem rentowy, prowadzonego na podstawie przepisów szczególnych art. 114 ustawy o emeryturach i rentach. Ubezpieczona celem realizacji swoich słusznych praw była zmuszona do wszczęcia postępowania, zatem nie może ponosić dodatkowych konsekwencji finansowych.

SSA Romana Mrotek SSA Jolanta Hawryszko SSO Gabriela Horodnicka-

Stelmaszczuk